

26.02.2018

Науковці Академії – про зайнятість, безробіття й заробітчанство

Поточну ситуацію на вітчизняному ринку праці та тенденції її майбутніх змін в ефірі програми «Лицем до лица» телеканалу «UA/TV» (Іномовлення України) прокоментувала провідний науковий співробітник сектору соціальних ризиків у сфері зайнятості населення відділу досліджень людського розвитку Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України кандидат економічних наук Л. Ткаченко ([Національна академія наук України](#)).

Ситуація на ринку праці в Україні досить складна й суперечлива, а головна її особливість – це зростаюча розбалансованість між пропозицією та попитом, говорить Л. Ткаченко, пояснюючи збереження високого рівня безробіття розбіжністю між якістю наявних вакансій і уявленнями людей про те, якої роботи вони хочуть: «У нас дуже багато низькооплачуваних робочих місць, до того ж робота дуже часто нецікава, важка чи неприємна. Така робота не дає людині можливостей для розвитку та професійного зростання. У нас доволі великий сектор неблагополучної чи навіть маргінальної зайнятості, де люди працюють дуже часто без жодного соціального захисту й гарантій». Яскравим прикладом таких робочих місць є українські базари: «Люди там стоять роками, і вивести їх тепер звідти, наприклад, налаштувати для роботи на великому підприємстві – це титанічна робота». Тим більше, що культуру промислової, індустріальної зайнятості в нашій країні втрачено. З цим, між іншим, почасти пов'язана стійкість феномену заробітчанства: попри відновлення або відкриття нових виробництв, що пропонують конкурентну заробітну платню, багато українців воліють виїжджати за кордон на заробітки, бо засвоїли вже іншу модель зайнятості. Інтенсивна робота на великому промисловому підприємстві впродовж фіксованого робочого часу вважається непривабливою. Модель заробітчанства за кордоном має свої переваги – робота там зазвичай теж має інтенсивний темп, але вона відбувається за тимчасового віддалення від родини, що дає змогу повністю зосередитися на виконанні своїх професійних обов'язків, і чергується з тривалими періодами трудових пауз (своєрідних тривалих відпусток), під час яких працівники-мігранти повертаються на батьківщину, забезпечують сім'ю та самі живуть за рахунок зароблених коштів. Популярність такої моделі не в останню чергу зумовлюють і економічні чинники, зокрема рівень заробітків, що за нинішнього курсу валют набагато випереджає вітчизняні заробітки у відповідних галузях.

Що ж до ролі малого і середнього бізнесу, то гостя телепередачі вважає, що вони пропонують значно обмеженіші перспективи для професійного зростання, оскільки потребують від людини постійних організаційних зусиль для підтримання власної справи, а їхні продуктивні можливості обмежені. Виняток становлять види професійного бізнесу – коли йдеться, скажімо, про приватну лікарську чи адвокатську практику, надання консультаційних послуг тощо.

Як зауважила Л. Ткаченко, кількість офіційно зареєстрованих безробітних не дає уявлення про справжній характер процесів на вітчизняному ринку праці, адже далеко не всі громадяни, які не мають роботи, звертаються до Державної служби зайнятості, а певна частина тих, що реєструються, шукають не так роботи, як можливості отримати допомогу по безробіттю або безкоштовно (за рахунок цієї служби) здобути другу чи навіть першу професійну освіту. Крім безробіття, надзвичайно поширеною залишається неформальна зайнятість, яка відбувається без офіційного працевлаштування, хоча у 2017 р. кількість людей, які працювали саме в такий спосіб, дещо зменшилася. Для того, щоб наблизитися до європейських стандартів, зокрема й щодо рівня життя, українцям потрібно навчитися дотримуватися закону. Мета будь-якого закону – регулювати відносини між людьми у різних сферах суспільного життя, включаючи й трудові відносини, і повага до закону – це передусім повага до інших людей та їхніх прав.

Л. Ткаченко також наголосила, що в осяжному майбутньому на ситуацію у сфері зайнятості відчутно впливатимуть демографічні зміни: через депопуляцію змінюватиметься структура населення, кількість громадян працездатного віку скорочуватиметься, а молодь за своєю чисельністю значно поступатиметься поколінням передпенсійного та пенсійного віку. Саме лиш регулювання народжуваності не дасть бажаного позитивного результату, якщо стан здоров'я населення не поліпшуватиметься, а тривалість життя не зростатиме. Для подолання депопуляції, українцям потрібно докладати всіх зусиль для якнайдовшого збереження здоров'я та працездатності, – підсумувала Л. Ткаченко.

Більше дізнавайтеся з відеозапису телепередачі: <https://youtu.be/hYBzXMOMdkM>.